

Pa grāfu Plāteru-Zībergu Pēdām Daugavpils apkaimē un Daugavpilī

Nīcgale-Kalupe – Vabole – Līksna – Patmaļi – Ambeļi – Slutišķi – Vecpils - Daugavpils –Laucesa – Svente – Pilskalne – Ilūkste – Dviete – Zariņi – Bebrene

Grāfu Plāteru dzimtas izcelšanās meklējama viduslaiku Vācijā, Vestfālē, kad 1210.gadā pirmo reizi tiek minēts Vestfāles bruņinieks Humberts fon Plāters. Plāteru senči Baltijā ieradās kopā ar krustnešiem. Apmetoties Latgalē, viņi asimilējās un pieņēma poļu kultūru, veidojot radniecīgas saites ar Zībergu dzimtu. Laika gaitā Plāteri-Zībergi kļuva par vienu no ievērojamākajām un ietekmīgākajām dzimtām Latgalē. Viņu īpašumi atradās ne tikai Latgalē, Vidzemē un Kurzemē, bet arī Polijā un Lietuvā. Par Plāteru-Zībergu līdzekļiem uzbūvētas vairākas muižas, pilis, baznīcas, ierīkoti parki, kas ir saglabājušies arī pašreizējā Daugavpils un Ilūkstes novada teritorijā. Šis grāfu Plāteru-Zībergu devums ir neatņemama kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļa un arī nozīmīgi apskates objekti, kas ceļojuma laikā sniedz neaizmirstamus iespaidus.

Garums: ≈ 200km

Informācija par maršrutu:

Veids: kultūrvēsturiskais maršruts, kas piemērots autobraucējiem un velobraucējiem

Garums: ≈ 200km

Ilgums: 1-2 dienas

Grūtības pakāpe: autobraucējiem – viegla, velobraucējiem – vidējas grūtības (braucot pa Rīgas-Daugavpils, Daugavpils – Krāslavas šoseju, jārēķinās ar intensīvu satiksmi, braucot pa ceļiem ar grunts segumu – iespējama nelīdzena virsma)

Maršruta gaita: Nīcgale- Kalupe – Vabole – Līksna – Patmaļi – Ambeļi – Slutišķi – Vecpils - Daugavpils – Laucesa – Svente – Pilskalne – Ilūkste – Dviete – Zariņi – Bebrene

Attālums no Rīgas: ≈ 230km

Alternatīva: maršruts sastādīts tā, lai ceļotājs pēc paša vēlmēm un ieskatiem to jebkurā punktā varētu gan uzsākt, gan arī noslēgt

Der zināt: visu nepieciešamo papildus informāciju, kas saistīta ar ceļošanu pa maršrutu, var saņemt Daugavpils novada TIC (Rīgas ielā 22a, Daugavpils, tālr. +371 65422818, info@visitdaugavpils.lv, www.visitdaugavpils.lv)

1. Nīcgales katoļu baznīca

Nīcgale, Nīcgales pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65475598 (priesteris), pr.janis@inbox.lv

1863.g. muižturis Henrihs Plāters-Zībergs uzbūvēja Nīcgales mūra baznīcu pašā Daugavas krastā, un to veltīja Jaunavas Marijas dzimšanas godam. Šī baznīca

tika uzbūvēta iepriekšējās - koka baznīcas vietā, neogotiskā stilā no ķieģeļiem uz akmens pamatiem. To cēla vienā laikā ar Dvietes baznīcu. Stāsta, ka šo baznīcu būvēm esot apmainīti celšanas plāni. Dvietē uzcelta baznīca pēc Nīcgalē paredzētā un Nīcgalē - pēc Dvietē paredzētā celšanas plāna. Tā varētu būt patiesība, jo Latgalē baznīcas cēla ar diviem torņiem, bet Kurzemē ar vienu. Baznīcas garums 17 m, platums – 10 m un augstums – 7,8 m (bez zvanu torņa). Baznīcai ir viens joms. Tās griesti veidoti lokveida velvē no mūra un apmesti. Priekšpusē pie galvenās ieejas paceļas 13 asis augsts četrstūrainis tornis.

2. Kalupes katoļu baznīca

Kalupe, Kalupes pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65420972(priesteris)

Celta 1882.g. krustveida formā par grāfa J. Plātera-Zīberga un prāvesta S.Beinaroviča līdzekļiem. Tā ir 24 m gara, 18,5 m plata un 14 m augsta sarkanu ķieģeļu būve bez torņiem. Virs tās fasādes paceļas dzelzs krusts. Dievnamā uz sienām aplūkojamas melna marmora plātes ar Plāteru- Zībergu piemiņas uzrakstiem.

Baznīcai ir trīs jomi un trīs zvani. Viens ap 400 kg smags. Interjers 1913.g. mākslinieciski apgleznots. Pirmā Kalupes baznīca bija būvēta no priežu koka baļķiem 1785.g. Līdz tam Kalupē baznīcas neesot bijis. Šo pirmo baznīcu kalupiešiem būvēja Līksnas grāfs J. Plāters-Zībergs, kuram piederēja Kalupe un Arendole. Šī koka baznīca bija 9 asis gara un 4,5 asis plata ar 2 torņiem. Par baznīcas uzcelšanu grāfs maksājis meistaram Šidlovskim 60 tālerus un devis dažādus produktus. Baznīcas mūžs bija 97 gadi.

3. Vaboles muižas apbūve

Vabole, Vaboles pagasts, Daugavpils novads

Muižas veidošanu 19.gs. sākumā uzsāka grāfs Boļeslavs Plāters-Zībergs. Līdz mūsdienām no muižas apbūves saglabājusies klēts, pārvaldnieka māja un stallis. Klēts ēka ir interesanta ar smagnējām būvformām, durvju vērtnēm, Latgalei raksturīgu zelmini ar jumtiņu starpstāvu vietā, kur saduras mūra siena un koka zelmenis. Pārvaldnieka māja ir necila koka celtne, kas atrodas vienā līnijā ar klēti. 1947. g. stallī iekārtoja skolu. 1999. gados tā tika rekonstruēta. Jaunais jumta stāvs labi iekļaujas simetriskajā apjomā, no sarkanajiem ķieģeļiem izteiksmīgi izceļas logu ailu augšdaļas. Muižas pēdējais īpašnieks - Teofilis Staņislavs Jozefs Plāters-Zībergs (1862-1917).

4. Vaboles muižas parks

Vabole, Vaboles pagasts, Daugavpils novads

Tas veidots kā ainavu jeb angļu stila grāfu Plāteru-Zībergu pusmuižas parks (19. gs.). Parka platība – 8,5 ha, no tiem 0,21 ha aizņem dīķis. Parka teritorijā atrodama 21 koku un krūmu suga – gan vietējās, gan svešzemju. Te ir daudz ošu, ozolu, liepu, vītolu, gobu, melnalkšņu un ievu.

5. Līksnas Romas katoļu baznīca

Līksna, Līksnas pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65475598, pr.janis@inbox.lv

Līksnas baznīcas celtniecībai Līksnas grāfs Jans Plāters-Zībergs ziedoja 30 000 rubļu, bet Vaboles un Ķirupes grāfi Teofilis un Ādams Plāteri-Zībergi – 20 000 rubļu. Laj arī baznīcas fasādē iezīmēts gada skaitlis 1912, tās celtniecība pabeigta 1913.g. Šī baznīca ir vēl viens Daugavpils novada katoļu dievnams, kas tapis par grāfu Plāteru-Zībergu dzimtas līdzekļiem. Dievnama celtniecību vadīja draudzes prāvests Antonijs Springovičs, kas vēlāk kļuva par arhibīskapu. Pirmā pasaules kara laikā baznīcu vairākkārt apšaudīja vācu karaspēka artilērija, tās fasādei nodarot bojājumus. 20. gadsimta 20.-ajos gados baznīcu atjaunoja. Baznīca celta neogotiskā stilā no Polijā ražotiem ķieģeļiem. Tā ir 30 m gara un 17 m plata. Abpus ieejai ir divi simetriski torņi, kuros trīs zvani. Lielākais no tiem sver 609 kg. Baznīcai katrā pusē pieci lieli logi un apkārt tai - plašs dārzs, kuru ieskauj augsts sarkanu ķieģeļu žogs. Baznīcā ir izcilas ērģeles, kas 1931. g. tapušas Vaclava Bernacka Varšavas-Viļņas ērģeļu rūpnīcā. Līksnas baznīcas vēsture sniedzas daudz tālākā pagātnē un ir saistīta ar jezuītu darbību. 1771. – 1772.g. jezuītu ordeņa Lietuvas provinces locekļu sarakstā minēts, ka sevišķi rosīgs Līksnā bijis tēvs Miķelis Butovičs. Zīmīgi, ka no 1826.g. līdz 1856.g. Līksnā dzīvoja kanoniķis Tomass Kosovskis (1798. – 1856), kas izdevis vairākas grāmatas latviešu valodā. Apbedīts draudzes kapos. Vēstures avoti liecina, ka pirms Līksnas nonākšanas Plāteru-Zībergu dzimtas īpašumā, pirmā baznīca celta 1748. g. Līksnas muižas pils pagalmā.

6. Līksnas muižas vieta

Līksna, Līksnas pagasts, Daugavpils novads

Līksna kā apdzīvota vieta veidojās uz zemes, kuru 1230.g. latgaļu senvalsts Jersikas valdnieks Visvaldis uzdāvināja cisterciešu klosterim, un kuru pēc tam pārvaldīja Dinaburgas (Daugavpils) komturi. 1677.g. Līksnu iekļāva Daugavpils stārastijā, kuru pārvaldīja fon Zībergi. Muižas senais nosaukums: Lixten. Līksnas muižas ēku 1770. g. baroka stilā uzcēla vojevoda grāfs J.Plāters- Zībergs, bet 19. gs. vidū tā tika pārbūvēta gotiskā stilā. Pilī bija 35 istabas, bet tās bibliotēkā glabājās 10000 grāmatu. Pils parks bija iekārtots angļu un franču stilā, bet tā ozolu alejās atradās nišas ar akmens soliem. 1861. g. pils izdega. Gāja bojā dzimtas arhīvi, bibliotēka un mākslas darbi. 1878.-1880. g. pils tika atjaunota pēc Daugavpils arhitekta A. Neimaņa projekta. Tā atradās Daugavas labajā krastā uz stāvas krasta nogāzes, kuras pakājē tek Līksnas upe, kas pēc kāda puskilometra ieplūst Daugavā. Muižas apbūve bija daļēji saglabājusies, taču pils tika nopostīta 1. pasaules karā. Tagad redzami vien tikai atsevišķi drupu fragmenti.

7. Poļu nacionālās varones Emīlijas Plāteres piemiņas akmens

Līksna, Līksnas pagasts, Daugavpils novads

Piemiņas akmens (autors ir I.Folkmanis) atrodas Līksnas takās - Emīlijas Plāteres takas sākumā. E. Plātere (1806.g. Viļņa – 1831.g. Kapčamiests) ir poļu un lietuviešu nacionālā varone, kas daiļliteratūrā un mākslā pielīdzināta Žannai D'Arkai. Polijā viņas vārdā nodēvētas ielas, dzelzceļa stacijas un skolas. 1815. g. viņas tēvs Francis Ksaverijs Plāters un māte Anna Mola izšķīrās, un 9 gadus vecā Emīlija kopā ar māti pārcēlās dzīvot pie attāliem radniekiem Plāteriem-Zībergiem Līksnā. 1830. g. novembrī, kad Polijā sākās sacelšanās pret tās pakļautību Krievijai, Emīlija kopā ar savu brālēnu Cēzaru Plāteru nolēma izveidot savu karaspēka vienību. Viņa esot nogriezusi matus, uzšuvusi sev uniformu un sapulcinājusi 60 jātniekus, 280 kājniekus un vairākus simtus ar izkaptīm bruņotu zemnieku. 1831. g. aprīlī viņas vadītie patrioti ieņēma Zarasus (Lietuva) un gatavojās uzbrukt Daugavpils cietoksnim, tomēr pēc izlūkošanas nolēma šo nodomu atmest un doties uz Lietuvu, kur apvienojās ar pārējiem nemiernieku

spēkiem. Viņa piedalījās kaujās ar krievu karaspēku pie Ukmerģes, Šauļiem un Kauņas, kļuva par 1. Lietuvas kājnieku pulka komandieri un tika paaugstināta par kapteini. Pēc sacelšanās dalībnieku sakāves Lietuvas dienvidos Emīlija Plātere atteicās bēgt uz Prūsiju, bet tā vietā cauri mežiem devās uz Poliju, lai turpinātu cīņu. Ziemas apstākļos viņas veselība neizturēja grūto pārgājienu, un Emīlija 25 gadu vecumā nomira. Emīliju Plāteri apglabāja Lietuvas pierobežā netālu no Lazdijiem – Kapčamiestā.

8. Grāfu Plāteru-Zībergu apbedījumi Vecajos Patmaļu kapos

Patmaļi, Līksnas pagasts, Daugavpils novads

Vecajos Patmaļu kapos Līksnas pagastā ir 13 grāfu Plāteru-Zībergu dzimtas apbedījumi: Aleksandra Plātere (1806-1850) Fabians Plātes (1814-1882), Jozefa Zīberga-Plātere (1810-1842), Jadviga Zīberga (Mihaila un Izabellas Plāteru-Zībergu meita) (1822-1840), Leons Zībergs (1841-1843), Konstantīns Zībergs (Mihaila un Izabellas Plāteru-Zībergu dēls) (1814-1856), Mihails Plāters (1777-1863), Heraldīne Plātere-Zīberga (1817-1885), Henrihs Plāters-Zībergs (1811-1903), Konstantīns Hrabījs- Plāters (Kazimira un Elizabetes Hrabiju- Plāteru dēls) (1779-1849), Marija Plātere (dzimusi Šadurska) (1833-1893), Marija Plātere-Zīberga (Voiceha un Henrietes Plāteru-Zībergu meita) (1870-1879), Sofija Plātere-Zīberga Buinova (1847-1909). Te dominē masīvi čuguna un melna pulēta granīta krusti, kā arī monolītas liela izmēra horizontālas akmens plāksnes. Visiespaidīgākais piemineklis rotā muižnieka Mihaila Plātera (1777-1863) kapu. Tas veidots kā 6m augsta kolonna, kuras pakājē ir masīva monolīta akmens plāksne. Dzimtas kapakmeņi un kapu krusti ir ļoti labi saglabājušies.

9. Ambeļu katoļu baznīca

Ambelji, Ambeļu pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65440034 (priesteris)

Tā ir koka celtne, kurai uz jumta ir neliels tornītis ar krustu. Par baznīcas celšanas laiku noteiktu ziņu nav, taču netieša informācija liecina, ka jau 1782.g. tā ir bijusi. Ir zināms, ka to cēlis Z. Plāters kā kapu kapliču. Sākumā tā ir bijusi ļoti neliela, ar apaļiem logiem. Tos vēl tagad var saskatīt baznīcas vecajā daļā. Pārbūvēta 1888.g. Baznīcā saglabājušies vairāki mākslas pieminekļi. Nozīmīgs Latgales baroka koka iekārtojuma paraugs ir 18.gs. veidotais altāra retable. Aplūkojamas arī vairākas anonīmu profesionālu mākslinieku darinātās gleznas: „Sv. Jans Nepomuks”, „Sv. Francisks Ksaverijs”, „Sv. Ignacijs Lojola” (18.gs. II puse), „Golgāta” (18.gs. beigas). Interesanti, ka daļa dievnama priekšmetu un gleznu (19.gs.) glabājas Rundāles pils muzejā.

10. Slutišķu sādža

Slutišķi, Naujenes pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65471321 (Naujenes novadpētniecības muzejs), naujenesmuzejs@inbox.lv

Vitebskas guberņas Statistikas komitejas materiāli liecina, ka vecticībnieki Dinaburgas stārstijas teritorijā sāka ierasties kopš 1719.g. Tie sāka apmesties uz zemēm, kuras piederēja grāfam Josifam Plāteram. Šo apmešanos veicināja smagā situācija pēc Ziemeļu kara – daudzas sētas bija iznīcinātas, ļaudis bija gājuši bojā, zeme netika apstrādāta, trūka darbaroku izpostīto pusmūižu saimniecību atjaunošanai. Arī Slutišķi (vēstures avotos pirmo reizi pieminēti 1765.g.), kurā sāka apmesties vecticībnieki, bija grāfa Josifa Plātera īpašums. Slutišķu vecticībnieku sādža atrodas Daugavas labā krasta terasē Markovas pilskalna pakājē dabas parka „Daugavas loki” teritorijā. Slutišķu sādžā vērojamas

zemnieku mājokļu celšanas tradīcijas. Visu celtnu pamatā ir taisnstūra guļbūves ēkas, kas nosegtas ar divslīpju vai četrslīpju jumtu. Māju apdare un dekori radniecīgi tuvāko kaimiņu – slāvu tautu celtniecības tradīcijām un izpaužas fasādēs, grezni apdarinātos logos, rotātās durvīs un zeltņos. Rotājumu izvēlē ir darbojušies namdaru bagātīgā fantāzija. Grezni veidotas logu apmales un karnīzes, kuras gandrīz nevienā celtnē neatkārtojas, jo namdari, darinot logu rotājumus, vienmēr domāja par ēku individualitāti. Te aplūkojama Naujenes novadpētniecības muzeja etnogrāfiskā brīvdabas nodaļa - "Slutišķu vecticībnieku māja".

11. Vecpils pilskalns un Dinaburgas pilsdrupas

Vecpils, Naujenes pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65471321 (Naujenes novadpētniecības muzejs), naujenesmuzejs@inbox.lv

Pilskalns izvietojies pašā Daugavas krastā. Apdzīvots jau 8.-13. gs. To uzskata par Daugavpils dibināšanas vietu. Pilskalnā redzamas 1275. gadā celtās Livonijas ordeņa Dinaburgas (Vecdaugavpils) pils pamatu drupas un miniatūrs pils makets (1997). Līdzās pilskalam ierīkota atpūtas vieta – Bruņinieku laukums. Zīmīgi, ka pirmos arheoloģiskos izrakumus šajā pilskalnā 19.gs. veica grāfs Ādams Plāters (1790-1862), kas bija izcils arheologs un numismāts.

12. Daugavpils

Daugavpils. Tālr.: +371 65422818, info@visitdaugavpils.lv, www.visitdaugavpils.lv

16.gs. no 1513.g. līdz 1525.g. Daugavpils komturis bija Heinrihs Plāters. Bet 1883.g. vasarā grāfs Jans Kazimirs Jozefs Plāters – Zībergs (1850 -1922) vienā no tagadējiem pilsētas mikrorajoniem – Poguļankā – izveidoja sanatoriju, kurā izmantoja minerālūdens, dūņu un kumisa ārstnieciskās procedūras. Kopš tā laika Poguļanku sāka dēvēt par kūrortu. Viņš pārvaldīja īpašumu līdz 1918.g. Sanatorija darbu pārtrauca 20.gs.90.-ajos gados. Tagad nedarbojas, privātīpašums. 1886.gadā grāfs bija izveidojis kuģīša Dinaburga – Poguļanka satiksmi pa Daugavu. Šobrīd Daugavpilī ir arī Plāteru iela.

13. Daugavpils cietoksnis

Daugavpils. Tālr.: +371 65422818, info@visitdaugavpils.lv, www.visitdaugavpils.lv

Daugavpils cietoksnis ir apspiestā poļu dumpja (1863.g.) dalībnieku ieslodzīšanas vieta, kurā sacelšanās vadītājam Leonam Plāteram piesprieda nāvessodu Daugavpilī dzīvojošie poļu nemiernieki plānoja ieņemt cietoksni un nostiprināties tajā. Bet šis plāns bija nepārdomāts: cietoksnis bija labi nostiprināts ar lielu garnizonu, kura arsenāls tika papildināts ar 258 lielgabaliem (pavisam kopā 539 lielgabali) un bija neieņemams. 1863. g. 11. aprīlī no Dinaburgas uz Disnu tika nosūtīts transports ar ieroču kravu (398 šautenes, 9 pistoles un 22 zobeni), kuru apsargāja 8 karavīri. Vakarā Krāslavas tuvumā transportam uzbruka Leona Plātera vadītā poļu nemiernieku vienība, kura, sagrabusi daļu no ieročiem, bet pārējos iznīcinājusi, devās Višķu virzienā. Nemierniekiem pakalpinājās Grenadieru artilērijas brigāde, kura ar vietējo zemnieku palīdzību Skaistas muižā uzgāja daļu ieroču. Par piedalīšanos ieroču transporta aplaupīšanā tika arestēti arī muižnieki - brāļi grāfi Jevģēnijs un Mihails Plāteri. Par šo notikumu toreiz rakstīja avīzes Polijā, Anglijā un Francijā. Poļu nemieri norisinājās daudzos Vitebskas guberņas apriņķos un tika nežēlīgi apspiesti. 21.aprīlī cietoksnī tika izveidota Izmeklēšanas

komisija, kuru vadīja Vitebskas guberņas Karaspēka priekšnieks ģenerālleitnants Dlotovskis. Arestanti tika nodoti kara tiesai, un tās spriedumi tika izpildīti turpat uz vietas. Leonam Plāteram piespieda nāvessodu - nošaujot. Viņa īpašumi tika konfiscēti, bet par viņa vadītās vienības nodarītajiem zaudējumiem - uzlikta kontribūcija divkārtšā apmērā. Četriem L. Plātera vienības dalībniekiem tika piespriesti četri gadi katorgā, diviem viņa brāļiem – cietumsods. Cietumā viņi atradās 20 nedēļas un tika atbrīvoti pierādījumu trūkuma dēļ. Savukārt Leons Plāters 1863. g. 9.jūnijā plkst. 11:00(citos avotos – 26. vai 27.maijā) tika nošauts smiltājā aiz cietokšņa netālu no Rīgas - Dinaburgas dzelzceļa uzbēruma.

14. Grāfa Leona Plātera piemiņas vieta Daugavpils katoļu kapos

Daugavpils. Tālr.: +371 65422818, info@visitdaugavpils.lv,
www.visitdaugavpils.lv

Šobrīd nav viennozīmīga viedokļa par nošautā grāfa Leona Plātera atdusas vietu. Vienos avotos minēts, ka pēc nošaušanas viņš apglabāts turpat smiltājā pie cietokšņa, netālu no Rīgas-Dinaburgas šosejas, bet pēc tam naktī slepeni pārāpbedīts nezināmā vietā. Citos - apbedīts turpat cietokšņa 3. bastionā. Taču Daugavpils katoļu kapos iekārtota Leona Plātera piemiņas vieta. Te uzstādīta melnā granīta plāksne, kuru rotā uzraksts: „Grāfam Leona Broel Plāteram – poļu sacelšanās organizētājam (nogalināts 1863.g. 9.jūnijā)”. Sākotnēji plāksne uzstādīta 1923.g. 9. jūnijā, atjaunota 2002.g. Zīmīgi, ka dzejnieks Jānis Rainis grāfa Leona Plātera varonīgo nāvi apdziedājis epā „Saules gadi” dzejolī „Svētdiena un grāfs Plāters” .

15. Didrihšteinas muiža

Laucese, Laucesas pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65422818 (TIC),
info@visitdaugavpils.lv, www.visitdaugavpils.lv

Bijusī Laucesas pamatskola. Saglabājusies pils un kungu māja. Kungu māja ir sarkano ķieģeļu celtne ar neogotisku torni vienā malā. Kungu mājas priekšā ir pagalms ar nelielu sarkano ķieģeļu ēku vienā pusē. Bijusī īpašniece 20. gs. sākumā bija Viktorija Plātere- Zīberga.

16. Sventes katoļu baznīca

Svente, Sventes pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65420786 (priesteris)

Dievnamu Vissvētākās Trīsvienības godam 1800.g. uzcēla par muižnieka Mihaila Kazimīra Plātera-Zīberga līdzekļiem. Baznīca veidota no akmeņiem taisnstūra formā - 26 x 16 x 8 m liela. Fasāde no ārpuses apmesta ar kaļķu javu, kurā liktas akmeņu šķembas. Apmesta un balti krāsota pajumte, stūru pīlāri, durvju un logu ierāmējumi. Virs jumta – fasādē apm. 5 m augsts tornītis ar zvaniem. Katros sānos baznīcai ir 5 logi.

17. Jaunsventes muiža (viesu māja „Sventes muiža”)

Alejas iela 7, Svente, Sventes pagasts, Daugavpils novads. Tālr.: +371 65427822
(viesu māja)

Uzbūvēta 1912.g. Šī celtne ar mansarda jumtu mākslinieciski ir ļoti izteiksmīga ēka, - veidota vēlīnā baroka un agrīnā klasicisma stilā. Galvenās fasādes centrā - plašs lievenis ar balkonu virs tā. Bijušais īpašnieks: Mihails Kazimīrs Plāters-

Zībergs. Īpašumu pārvaldīja barons P. Fitinghofs-Šēls, kurš uzturējās Dvietē. Tagad tajā atrodas 4.kat. viesu māja „Sventes muiža”, kurai līdzās ierīkots Militārās tehnikas muzejs.

18. Piemineklis grāfienes sunītei Folijai

Pilskalne, Pilskalnes pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Majestātiskā Šlosbergas (Pilskalnes) muižas pils vairs aplūkojama vien senās gravīrās, jo I Pasaules kara laikā to iznīcināja Krievijas armijas artilērija. 18. gs tā piederēja baronam A. fon Zībergam. Pēdējā šīs dzimtas pārstāve baronese Izabella Helēna fon Zīberga apprecējās ar grāfu Mihailu Kazimiru Plāteru (1777-1863). Vecākā viņu rezidence atradās Līksnā, bet jaunākā – Pilskalnē. Pēc grāfa nāves tā kļuva par viņu dēla Kazimira (1808-1876) īpašumu. Bez Pilskalnes viņam piederēja arī Ilūkstes, Ances, Kazimirišķu, Dunavas, Rubenes, Kaminčas un Subates muiža, kā arī Kumpoles muiža Lietuvā un kāda neliela muižiņa netālu no Varšavas, kuru viņš nopirka pēc laulībām ar Ludviku Boreviču. Šo muižu pēdējais īpašnieks bija viņu dēls grāfs Fēlikss Konstantins Plāters-Zībergs (1847-1928). Šlosbergas muižas pili ieskāva ainavu parks ar krāšņu puķu dārzu un vairāk nekā 200 gadus veciem ozoliem. Līdz mūsdienām saglabājušies vien pils vārtu un parka fragmenti (atrodas līdzās meža ainavu parkam „Pilskalnes Siguldiņa”). Dārzā redzams neparasts piemineklis, uz kura franču valodā rakstīts - "Mīļajai sunītei, vārdā Folija, 1892 - 1898". No paaudzes uz paaudzi mantots stāsts par grāfienes mīļoto Foliju. Reiz suņuks esot saslimis un grāfiene savam sulainim samaksājusi 25 zelta rubļus, lai tas sirdzēju nēsānot uz rokām. Grāfam tas neesot paticis un viņš samaksājis sulainim, lai tas nogalētu dzīvnieciņu. Kad sunīte bija devusies uz labākiem medību laukiem, grāfiene likusi to apbedīt pie pils un uzlikt pieminekli ar marmorā atveidotu suņa galvu. Līdz mūsdienām marmora veidojums nav saglabājies, taču pieminekli rotā kokgriezēja A. Belkovska uzburtas suņa tēls.

19. Ilūkstes Romas katoļu baznīca

Zemgales iela 1, Ilūkste, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

1690.g. Ilūkstē par Jāņa Zīberga līdzekļiem uzcēla Kurzemē toreiz skaistāko koka dievnamu. Laikā no 1754.g.līdz 1769.g. (citos avotos – līdz 1760.g.) ar Zībergu atbalstu uzcēla Baltijā vienu no lielākajām katoļu mūra baznīcām, kurai bija 2 torņi. Tajos atradās Zībergu dāvana – 2 zvani. I Pasaules karā dievnams tika iznīcināts un netika atjaunots. Tagadējā Ilūkstes baznīcu uzcēla 1816.g. (pēc citām ziņām - 1806.g.) par Katrīnas Zībergas līdzekļiem. 1861.g. (pēc citām ziņām 1856.g.) baznīcu atsavināja un nodeva pareizticīgajiem. 1921. G., pateicoties kanoniķa Franča Trasuna pūlēm, to atgriezta katoļiem. Baznīca ir mūra celtne ar vienu vidēji augstu torni.

20. Dvietes Romas katoļu baznīca

Dviete, Dvietes pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Baznīca tika uzbūvēta 1864. g. baroka stilā par muižnieka Kazimira Plātera-Zīberga līdzekļiem. Stāsta, ka Dvietē uzceltā baznīca tapusi pēc Nīcgalē paredzētā baznīcas būvniecības plāna, bet Nīcgalē - pēc Dvietē paredzētā celšanas plāna. Dievnamā ir viens no greznākajiem sakrālajiem baroka interjeriem Ilūkstes un Daugavpils novadā. I Pasaules karā dievnamu sagrava. Pēc kara 10 gadus dievkalpojumi notika muižas magazīnas klētī. Par laimi bija saglabājušies celtniecības plāni, pēc kuriem baznīcu atjaunoja senajā košumā.

21. Dvietes muižas apbūve

Dvieta, Dvietes pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Dvietes muižas apbūve, muižas pārvaldnieka ēka un muižas parks veidots 19. gs. vidū. Parka platība - 7 ha. Tas piemērots sportam un atpūtai. Parkā ir ar 3 kanāliņiem saistīti dīķi, 2 akmens dārzi, vairākas atpūtas vietas, futbola, volejbola un basketbola un rotaļu laukums. Parka malā ir 19. gs. muižas ēkas un I Pasaules kara vācu karavīru apbedījumu vieta. Līdz mūsdienām saglabājusies no laukakmeņiem celtā Dvietes muižas magazīnas klēts, kas atrodas atrodas pie Dvietes – Bebreņu ceļa - apmēram 3 km no Dvietes. Bijušie īpašnieki: 19.gs. – fon Plāteru-Zībergu dzimta. Tā kā muižas īpašnieks Mihails Kazimirs Plāters-Zībergs 19.gs. 2.pusē pastāvīgi dzīvoja ārzemēs, Dvietē dzīvoja P.Fitinhofs-Šēls, kas pārraudzīja viņa īpašumus. Latvijas Republikas laikā, kad tika veikta zemes reforma, Dvietes muižai piederošie 2613 ha tika sadalīti 235 jaunsaimniecībās un zemes piegriezumos. 20.gs.20.-ajos gados muižas dzīvojamajā ēkā tika ierīkota skola.

22. Zariņu kapu kapela

Zariņi, Dvietes pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Zariņu kapu kapela sākotnēji atradās muižnieka Kazimira Plātera-Zīberga pils parkā pie lielceļa, iebraucot Dvietē. Tā bija celta aptuveni 1750.g. Pēc mūra baznīcas uzcelšanas 1864.g., kapelu nojauca un pārveda uz Zariņu kapiem, kas atrodas netālu no Dvietes—Bebrenes ceļa, apmēram 2 km no Zariņu autobusu pieturas. Kapela ir 6 m x 5 m liela, ar trapecveidīgu 2,5 m x 2,5 m lielu altāra daļu.

23. Bebreņu kapu kapliča

Bebrene, Bebreņu pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Jaunajos Bebreņu katoļu kapos atrodas 1875. g. gotikas stilā celtā grāfu Plāteru-Zībergu dzimtas kapliča. Tā veidota no ķieģeļiem, vēlāk apmesta. Izmēri: 10 m x 7 m. Sānos 2 logi. Tai ir viens mūra altāris. Pie ieejas durvīm - akmens pakāpieni. Kapličas jumtu klāj dakstiņi, bet torņa jumtu - vara plāksnes. Torņa galā augsts krusts. Ārpusē, kapličas sienā iemūrētas 4 marmora plāksnes ar grāfu uzvārdiem: Staņislavs Plāters-Zībergs (1823-1896), Marija (dzimusi Borha) Plātere - Zīberga (1834-1875), Jadviga Plātere-Zīberga (1858-1882), Marija (dzimusi Plātere - Zīberga)Velopoļska (1857-1909).

24. Bebreņu muižas pils un parks

Bebrene, Bebreņu pagasts, Ilūkstes novads, www.ilukste.lv

Bebreņu muiža jau no 1570. g. piederēja Zībergu dzimtai. Šīs dzimtas pēdējā pārstāve baronese Izabella Helena fon Zīberga (1785-1849), apvienojot savas muižas – Pilskalnes, Kazimirišķu u.c. – ar sava vīra grāfa Mihaila Plātera īpašumiem, savienoja arī uzvārdus. Nākošais muižas īpašnieks bija viens no viņu dēliem – Staņislavs Kostka Plāters-Zībergs (1823-1896). Pēdējais Bebreņu muižas īpašnieks bija viņa mantinieks Jozafats Marija Plāters-Zībergs (1859-1933). Bebreņu pils celtniecību 19. gs. beigās uzsāka grāfs S. K. Plāters-Zībergs. Būvdarbi bija pabeigti 1896. gadā, pēc viņa nāves, kad muižā jau sāka saimniekot J. M. Plāters-Zībergs. Pils ēku, ievērojot dzimtas tradīcijas, projektējis

ievērojamais poļu-itāļu mākslinieku un arhitektu dzimtas pārstāvis arhitekts L. J. L. Markoni. Līdz mūsu dienām šī majestātiskā ēka nonākusi pārveidotā izskatā. Pils reprezentācijas telpas rotāja senlaicīgi bronzas kroņlukturi ar kristāla piekariem un antīkas mēbeles, kuras tika atvestas no S. K. Plātera-Zīberga Parīzes dzīvokļa. Abos salonos un bibliotēkā bija marmora kamīni. Lielā salona sienas bija apvilktas ar sarkanu damastu. Apkārt lielam ovālam galdam stāvēja Ludviga XV stila krēsli, bet gar sienām ampīra stila sēdekļi. Pie salona dienvidu sienas atradās itāļu gleznotāju darbi. Tur bija arī liels Ludviga XII stila krēsls ar kāju paliktņi. Pie sienas bija liels 13. gs. gobelēns ar antīkas tēmas sižetu. Lielajā un mazajā bibliotēkā visas sienas aizņēma stikloti grāmatu plaukti, kuros atradās ap 1000 (pēc citām ziņām ap 10 000) sējumu. Šo grāmatu krājumu bija izveidojis Jozafats Plāters. I Pasaules kara laikā, vācu karaspēkam tuvojoties Bebrenei, visi vērtīgie mākslas priekšmeti tika nogādāti Pēterburgā un nodoti uzglabāšanā Ermitāžā. Plāteru-Zībergu ģimenei, atgriežoties Somijas, kur tie uzturējās trimdā, šos mākslas darbus vairs neizdevās atrast. Arī Bebrenes pilī palikušie iekārtas priekšmeti, kamīnus ieskaitot, bija pazuduši. Līdz mūsdienām saglabājušies un atjaunoti greznie muižas vārti (19.gs.) un parks. Bebrenes ciems ir viens no nedaudzajiem Latvijā, kura apbūve tieši piekļaujas muižas ansamblim un veido ar to kopēju plānojuma struktūru. Tajā noteicoša loma ir muižas ēku un baznīcas (1797) izkārtojumam uz vienas kompozīcijas ass, kura stiepjas dienvidu-ziemeļu virzienā.

Nostāsti un dzeja

Nešpetnā baronese spokojas

Dvietes Ziebergienei (ticamāk, ka domāta pēdējā Zībergu dzimtas baronese Izabella Helēna fon Zīberga, Mihaila Kazimira Plātera sieva) nav bijis miera pat kapā. Pusdienlaikā un pusnaktī, – kad spoki vienādiņ ļaudīm rādas, bijusi pie ceļa uz muižu un allaž sēdusies puīšiem ratos, kad tie pēc darba uz muižu no lauka braukuši. Kā iesēdusies, tā zirgi visi putās, lai arī spēcīgi, tomēr ar mokām līdz muižai ratus spējuši aizvilkt. Kā rati pagalmā, tā lielkundze laukā un zirgi atkal vieglu soli. Beigās puīši nolēmuši Munču kapos (Dvietes pagasts) appētīt, kas kapā darās un atrakuši, – bet tur - vēl no naskā skrējiena baronese uz mutes kapā gulējusi, brunču šlepe slapja ceļa dubļos sabrīta. Esot tai nocirsta galva, lai gulētu mierīgi, bet nekā – stutējusi tik galvu uz pleciem un sēdusies atkal ratos uz muižu braukt. Tikai, kad galva bijusi zārkā pie kājām nolikta, tad neesot varējusi ar rokām aizsniegt un gulējusi mierā. (www.pilis.lv)

Trīs bagātības kārtis

Ārstnieciskie dubļi tolaik bija ļoti populāri. Poguļankā tos ņēma no Trikartu ezeriem. Nevienam īsti nezina, ka radies nosaukums „Trikartis”, bet leģenda vēsta, ka Plāters-Zībergs bijis azartisks kāršu spēlētājs. Reiz viņš ar draugiem pļavā spēlēja kārtis un bieži piesaucis velnu. Kad velns ieradās, viņš piedāvājis Plāteram nospēlēt ar viņu. Plāters-Zībergs uzvarējis, bet velns, kuram palikušas trīs kārtis, nosviedis tās zemē, saucot: „Še tev trīs ezeri. Ņemsi no tiem ārstnieciskos dubļus un kļūsi bagāts!”. Plāters-Zībergs ar šo purvu palīdzību patiešām kļuva bagāts. Diemžēl līdz mūsdienām ir saglabājušies tikai divi ezeri (Trikartis un Mazais Trikartu ezers). Trešais no Trikartu ezeriem ir pilnībā pārpurvojies (<http://www.daugrc.edu.lv>)

SVĒTDIENA UN GRĀFS PLĀTERS

(..)Zēns jau zina Plāterstāstu,

Ak, tik žēlīgu un skaistu!
Tiešām tam uz galvas zobens
Tika salauzts nāves laukā.
Daugavpilī tas viss bija,
Ļaudis min vēl nāves lauku:
Plāters grāfs bij, tautas naidnieks,
Varoni min tomēr tauta.
(..)Jauns vēl bij un skaists grāfs Plāters,
Kad pie kar'tavām bij jāiet,
Kad bij jāmirst nevainīgam,
Uzņemoties cita vainu.
Dumpī iejaukts bija brālis -
- Viņa pilī atrod šautnes -
Sods par to ir karātavas, -
Bet nupat viņš apprecējies!...
Bet nupat viņš apprecējis
Jaunu, skaistu grāfa meitu -
Kur nu paliks jaunā sieva?
Kur nu paliks brāļa laime?
Plāters jaunās iežēlojās,
Pats bij viņā iemīlējies,
Kautri slēpa savu mīlu,
Pasaudzēdams savu brāli.
Brāļa vainu ņem uz sevi!
Nu to ved uz karātavām.
Stāv pie sāniem sarkans bende:
«Bende, kas še būs ar mani?»

«Labi nebūs šē ar tevi,

Pēc trim minūtēm tev jāmirst!»

Zobenu tam lauž uz galvas,

Salaužot tā grāfa godu.

Kauna nāvē Plāters mira,

Visi ļaudis raudāt sāka, -

Pāri zemei laidās dziesma

Vēstīt žēlo varoņgaitu.

(fragments no Jāņa Raiņa bērņības epa "Saules gadi")

Sagatavoja:

Daugavpils novada TIC

Rīgas iela 22a, Daugavpils, LV-5400, tālr.: +371 65422818,
info@visitdaugavpils.lv, www.visitdaugavpils.lv

Ideja un teksti: Lolita Kozlovska

Izmantotie informācijas avoti un attēli: Daugavpils novada TIC arhīvs,
www.panoramio.com, www.pinoteka.zascinek.pl, www.radzima.org/pl,
http://www.daugrec.edu.lv, www.pilis.lv, www.likсна.lv ,

http://www.dinaburgascietoksnis.lv , Cakuls J. Latvijas Romas katoļu draudzes.-
Rīgas metropolijas kūrija, 1997., Svilāns J., 1975. Latvijas Romas-katoļu
baznīcas un kapelas. I daļa. Rīga: Rīgas Metropolijas kūrija, 1995.

Karte: SIA „Karšu izdevniecība Jāņa sēta”